

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

CATEHETICĂ ȘI OMILETICĂ

(curriculum diferențiat)

CLASELE A XI-A – A XII-A

Filiera vocațională, profil teologic

Specializarea: Teologie ortodoxă

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 5397 / 17.10.2006

NOTA DE PREZENTARE

Disciplina ***Catehetică și Omiletică*** se studiază în cadrul curriculumului diferențiat pentru ciclul superior al liceului, filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie ortodoxă, fiindu-i alocată câte 1 oră/săptămână în clasele a XI-a și a XII-a.

Studierea disciplinei ***Catehetică și Omiletică*** în învățământul teologic are ca scop pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii pentru misiunea lor de propovăduire a învățăturii Mântuitorului Hristos, prin cateheză și prin predică. Totodată, această disciplină școlară își propune să formeze elevilor competențe, valori și atitudini în acord cu principiile Bisericii Ortodoxe și cu cerințele societății contemporane.

Elaborarea programei școlare de ***Catehetică și Omiletică*** a avut în vedere exigențele impuse de reforma curriculară din învățământul românesc actual. Structurarea noilor planuri-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a pe componentele trunchi comun și curriculum diferențiat determină, la nivelul programei școlare, organizarea ofertei educaționale în competențe și conținuturi ale învățării, prezentate distinct pentru fiecare dintre aceste componente. Stabilirea competențelor și selectarea conținuturilor au fost realizate respectând principiile relevanței, accesibilității și transducerii sistematizate a cunoștințelor. La nivelul clasei a XI-a se studiază conținuturi specifice *Cateheticii*, iar la nivelul clasei a XII-a, cele specifice *Omileticii*.

Programa propune o serie de elemente de noutate, care fac referire la următoarele aspecte: abordarea unor teme noi și a unor aspecte contemporane din domeniul cateheticii și omileticii; aprofundarea studierii noțiunilor de limbaj și de stil, utilizate în cateheză și în predică; accentuarea importanței formării deprinderilor de alcătuire și expunere a predicilor de către elevii seminariști.

Programa școlară de ***Catehetică și Omiletică*** este structurată pe următoarele componente:

- competențele generale ale disciplinei, vizate a fi formate pe întreg parcursul ciclului superior al liceului;
- valori și atitudini, promovate prin învățarea disciplinei pe întreg parcursul învățământului liceal;
- competențe specifice asociate cu conținuturile învățării, proiectate distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- lista unităților de conținut, prezentată distinct – pentru clasa a XI-a și pentru clasa a XII-a;
- sugestii metodologice;
- recomandări bibliografice pentru lectura suplimentară.

COMPETENȚE GENERALE

1. Elaborarea catehezelor și a predicilor, argumentând biblic și patristic învățăturile de credință ortodoxă
2. Utilizarea limbajului teologic specific ortodox în prezentarea clară și cursivă a catehezelor și a predicilor
3. Evidențierea originii, a rolului și a momentelor semnificative din istoria catehezei și a predicii
4. Utilizarea cunoștințelor din celelalte domenii ale teologiei ortodoxe și ale culturii în general, pentru realizarea demersului catehetic și omiletic

VALORI ȘI ATITUDINI

- Iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele
- Conștientizarea însemnătății propovăduirii învățăturii Mântuitorului Hristos prin cateheză și prin predică
- Interes și dragoste pentru studierea Sfintei Scripturi și a scrierilor celor mai vestiți predicatori ai creștinătății
- Promovarea unei gândiri teologice în spirit biblic și patristic

CLASA A XI-A**CATEHETICĂ****COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI****1. Elaborarea catehezelor și a predicilor, argumentând biblic și patristic învățăturile de credință ortodoxă**

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Analizarea caracteristicilor momentelor logico-psiologice ale catehezei	- Momentele logico-psiologice ale catehezei - Alcătuirea unei cateheze – exemplificări
1.2. Selectarea învățăturilor dogmatice, morale și liturgice ale Bisericii, utilizate în diferite cateheze	- Alcătuirea unei cateheze – exemplificări
1.3. Elaborarea unei cateheze cu temă dată sau la alegere, respectând etapele și elementele de structură specifice	- Alcătuirea și expunerea unei cateheze - Cateheză demonstrativă - Mijloace practice de catehizare în Biserică - Alcătuirea unei cateheze – exemplificări

2. Utilizarea limbajului teologic specific ortodox în prezentarea clară și cursivă a catehezelor și a predicilor

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Utilizarea corectă a terminologiei specifice ortodoxe în expunerea unei cateheze	- Alcătuirea și expunerea unei cateheze - Cateheză demonstrativă - Alcătuirea unei cateheze – exemplificări
2.2. Analizarea caracteristicilor limbajului teologic utilizat în cateheze, în diferite perioade istorice	- Elemente de istoria catehezei

3. Evidențierea originii, a rolului și a momentelor semnificative din istoria catehezei și a predicii

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Argumentarea importanței catehizării ca împlinire a misiunii învățătoarești a Bisericii	- Denumirea, importanța și necesitatea Catehetei - Scopul catehizării - Factorii implicați în educația catehetică
3.2. Analizarea rolului catehizării în diferite perioade și contexte istorice	- Mântuitorul Hristos, exemplul desăvârșit al catehetului
3.3. Realizarea de comparații între particularitățile catehizării în diferite perioade din istoria creștinismului	- Cateheza în timpul Sfinților Apostoli - Cateheza în primele veacuri creștine. Catehemenatul - Școlile catehetice răsăritene - Cateheza în perioada patristică - Învățămintul catehetic românesc

4. Utilizarea cunoștințelor din celelalte domenii ale teologiei ortodoxe și ale culturii în general, pentru realizarea demersului catehetic și omiletic

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Stabilirea de conexiuni între conținuturile studiate la Catehetică și cele specifice altor discipline teologice (Dogmatică, Morală, Liturgică)	- Alcătuirea unei cateheze – exemplificări
4.2. Analizarea caracteristicilor diferitelor epoci istorice, care au influențat istoria catehezei	- Cateheza în timpul Sfinților Apostoli - Cateheza în primele veacuri creștine - Școlile catehetice răsăritene - Cateheza în perioada patristică - Învățămintul catehetic românesc

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

Generalități

- Denumirea, importanța și necesitatea Cateheticii
- Scopul catehizării
- Factorii implicați în educația catehetică

Istoria catehezei

- Mântuitorul Hristos, exemplul desăvârșit al catehetului
- Cateheza în timpul Sfinților Apostoli
- Cateheza în primele veacuri creștine. Catehumenatul
- Școlile catehetice răsăritene
- Cateheza în perioada patristică
- Învățămintul catehetic românesc

Alcătuirea unei cateheze – exemplificări

- Momentele logico-psihologice ale catehezei
- Alcătuirea și expunerea unei cateheze
- Cateheză demonstrativă
- Cateheză: “Despre cinstirea Sfințelor icoane”
- Cateheză: “Despre Sfintele Taine”
- Cateheză: “Despre cinstirea Sfintei Cruci”
- Cateheză: “Despre Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție”
- Cateheză: “Despre ierarhia bisericească”
- Cateheză: “Despre rugăciune”
- Cateheză: “Despre post”
- Cateheză: “Despre Sfânta Liturghie”
- Cateheză: “Despre Taina Sfântului Botez”
- Cateheză: “Despre Taina Cununiei”
- Cateheza biblică: Despre Nașterea Mântuitorului Hristos. Cateheză: “Despre Decalog”.
- Cateheză: “Despre Taina Sfântului Maslu”
- Cateheză: “Despre Spovedanie”
- Cateheză: “Despre Ierurgii în general”
- Mijloace practice de catehizare în Biserică

CLASA A XII-A

OMILETICĂ

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Elaborarea catehezelor și a predicilor, argumentând biblic și patristic învățăturile de credință ortodoxă

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Analizarea caracteristicilor părților componente ale unei predici, pe baza exemplificărilor studiate	<ul style="list-style-type: none">- Elaborarea unei predici și părțile ei componente- Alcătuirea predicii – exemplificări
1.2. Identificarea temeiurilor din Sfânta Scriptură și din Sfânta Tradiție, pe care este fundamentată propovăduirea creștină	<ul style="list-style-type: none">- Temeiurile biblice și patristice ale propovăduirii creștine- Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, izvoare ale predicii
1.3. Elaborarea unei predici cu temă dată sau la alegere, respectând etapele și elementele de structură specifice	<ul style="list-style-type: none">- Elaborarea unei predici și părțile ei componente- Predică model- Alcătuirea predicii – exemplificări

2. Utilizarea limbajului teologic specific ortodox în prezentarea clară și cursivă a catehezelor și a predicilor

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Utilizarea corectă a terminologiei specifice ortodoxe în expunerea unei predici	<ul style="list-style-type: none">- Expunerea predicii (“Acțio” în predică)- Predică model- Alcătuirea predicii – exemplificări
2.1. Analizarea principalelor surse bibliografice utilizate în elaborarea unei predici	<ul style="list-style-type: none">- Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, izvoare ale predicii
2.2. Stabilirea caracteristicilor fiecărui stil de predică și a importanței stilului pentru reușita demersului omiletic	<ul style="list-style-type: none">- Stilul predicii- Felurile predicii – generalități
2.3. Realizarea de comparații între diferite moduri de expunere a predicilor	

3. Evidențierea originii, a rolului și a momentelor semnificative din istoria catehezei și a predicii

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Argumentarea importanței Omileticii în împlinirea activității pastoral-misionare a Bisericii	<ul style="list-style-type: none">- Definiția, obiectul și împărțirea Omileticii- Temeiurile biblice și patristice ale propovăduirii creștine- Necesitatea și datoria propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu în Biserică
3.2. Realizarea de comparații între particularitățile predicii în diferite perioade din istoria creștinismului	<ul style="list-style-type: none">- Predica în Vechiul Testament. Activitatea profeților- Activitatea predicatorială a Mântuitorului Hristos- Predica Sfinților Apostoli- Predica în perioada patristică și post-patristică- Retorica antică și predica
3.3. Analizarea evoluției predicii în Biserica Ortodoxă Română	<ul style="list-style-type: none">- Predica în Biserica Ortodoxă Română

Competențe specifice	Conținuturi
3.4. Identificarea caracteristicilor intelectuale și morale necesare predicatorului, pe baza analizei unor exemple biblice și a unora contemporane	<ul style="list-style-type: none"> - Elemente de istorie a predicii - Analizarea modului de propovăduire a învățaturii Mântuitorului Hristos de către mari predicatori contemporani

4. Utilizarea cunoștințelor din celelalte domenii ale teologiei ortodoxe și ale culturii în general, pentru realizarea demersului catehetic și omiletic

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Stabilirea de conexiuni între conținuturile studiate la Omiletică cu cele specifice altor discipline teologice (Dogmatică, Morală, Liturgică)	- Alcătuirea predicii – exemplificări
4.2. Realizarea de comparații între predică și alte tipuri de discursuri (retorica antică, discursul contemporan etc.)	- Retorica antică și predica

LISTA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

Generalități

- Definiția, obiectul și împărțirea Omileticii
- Temeiurile biblice și patristice ale propovăduirii creștine
- Necesitatea și datoria propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu în Biserică
- Calitățile predicatorului: calități intelectuale și calități religios-morale

Istoria predicii

- Predica în Vechiul Testament. Activitatea profeților
- Activitatea predicatorială a Mântuitorului Hristos
- Predica Sfinților Apostoli
- Predica în perioada patristică și post-patristică
- Retorica antică și predica
- Predica în Biserica Ortodoxă Română

Izvoarele, stilul și felurile predicii

- Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, izvoare ale predicii
- Stilul predicii
- Felurile predicii – generalități

Alcătuirea predicii – exemplificări

- Elaborarea unei predici și părțile ei componente
- Expunerea predicii (“Actio” în predică)
- Predică model
- Predică la Duminica a XXVIII-a după Rusalii (Lc. 14.16-24)
- Predică la Duminica a XXXII-a după Rusalii (Lc. 19.1-10).
- Predică la Duminica vameșului și a fariseului (Lc. 18.10-14)
- Predică tematică: despre pocăință – Duminica Fiului risipitor (Lc. 15.11-32)
- Predică istorică: ”Despre Ortodoxie” – Duminica Ortodoxiei
- Predică dogmatică: “Despre harul dumnezeiesc” – Duminica a doua din Postul Mare
- Predică morală: “Despre desăvârșirea creștină” – Duminica a patra din Postul Mare (Mc. 9.17-32)
- Predică la Duminica slăbănogului (Ioan 5.1-15)
- Predică la Duminica a V-a după Paști – Duminica femeii samaritence (Ioan 4.5-42)
- Predică la Duminica a XXX-a după Rusalii (Lc 18.18-27)
- Cuvânt la instalarea în parohie

SUGESTII METODOLOGICE

Programa școlară de **Catehetică și Omiletică** pentru clasele a XI-a și a XII-a de liceu, filiera vocațională, profil teologic (cultul ortodox), specializarea teologie ortodoxă, a urmărit deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, asigurându-se astfel o perspectivă nouă asupra domeniului teologic și asupra demersului didactic. Competențele specifice au fost corelate cu unitățile de conținut, avându-se în vedere posibilitatea ca o competență specifică să poată fi realizată prin una sau prin mai multe unități de conținut.

La nivelul clasei a XI-a se studiază conținuturi specifice **Cateheticii**, iar la nivelul clasei a XII-a, conținuturi specifice **Omileticii**. Conținuturile sunt prezentate în mod sistematic, urmărind succesiunea logică a temelor: elemente de introducere în domeniul teologic al materiei de studiu; aspecte din istoria domeniului, cu referiri la specificul acestuia în Biserica Ortodoxă Română; exemplificări ale catehezei și predicii.

Elementele de noutate ale programei sunt legate de următoarele aspecte:

- abordarea unor teme noi, care fac referiri la aspecte practice și la elemente contemporane din domeniul cateheticii și omileticii;
- aprofundarea studierii noțiunilor de limbaj și de stil, utilizate în cateheză și în predică;
- accentuarea importanței formării deprinderilor de alcătuire și expunere a catehezelor și predicilor de către elevii seminariști.

Prezentul curriculum a fost elaborat luându-se în considerare specificul celorlalte discipline teologice care fac parte din curriculum-ul diferențiat pentru clasele a XI-a – a XII-a, prin stabilirea de corelații între disciplina **Catehetică și Omiletică** și alte discipline teologice (Dogmatică, Morală, Liturgică etc.). De asemenea, s-a avut în vedere dezvoltarea unor competențe care să constituie premise favorabile pentru reușita absolventului în plan social (prin accent pe comunicare, gândire critică, utilizarea eficientă a informației) și în plan profesional (prin posibilitatea continuării studiilor în aceeași specializare sau în specializări conexe).

Pentru realizarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea unor strategii de învățare variate, precum:

- dezbateri privind importanța și rolul diferitelor elemente de catehetică și omiletică;
- studiul de caz cu rol de exemplificare a elementelor de catehetică și de omiletică;
- argumentarea biblică și patristică;
- utilizarea noilor tehnologii informatice și a altor mijloace audio-vizuale în procesul de predare-învățare, pentru ilustrarea aspectelor practice de cateheză și de predică.

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE PENTRU LECTURA SUPLIMENTARĂ

Catehetică

1. Bulacu, pr. Mihail, *Cateheza ortodoxă*, în *Revista Glasul Bisericii*, nr. 1-2, 1949.
2. Bulacu, pr. Mihail, *Principiile catehezei și personalitatea catehetului*, în *Revista Studii Teologice*, nr. 7-8, 1949.
3. Bulacu, pr. Mihail, *Studiu introductiv în catehetica ortodoxă. Teză de doctorat*, Oradea, 1928.
4. Călugăr, pr. Dumitru, *Catehetica*, manual pentru Institutele Teologice, București, 1976, ediția a II-a, 1984, ediția a III-a, 2003.
5. Clement, Alexandrinul, *Pedagogul*, trad. pr. D. Fecioru, București, 1982 (vol. 4, Colecția Părinți și scriitori bisericești).
6. Gordon, pr. prof. dr. Vasile, *Rolul catehetic-misionar al ierurgilor*, în *Revista Studii Teologice*, nr. 5, 1986.
7. Gordon, pr. prof. dr. Vasile, *Mijloace practice de catehizare în Biserică*, în *Revista Glasul Adevărului*, Episcopia Buzăului, iulie-septembrie, 2000.
8. Gordon, pr. prof. dr. Vasile, *Introducere în Catehetica Ortodoxă*, Ed. Sofia, București, 2004.
9. Petrescu, pr. Nicolae, *Catehetica*, Manual pentru Seminariile Teologice, București, 1978.
10. Răducă, pr. Vasile, *Actul catehetic: cateheza și acțiunile sale*, în *Revista Studii Teologice*, nr. 3-4, 1997.
11. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, trad. pr. D. Fecioru, București, partea I, 1943, partea a II-a, 1945, Colecția „Izvoarele Ortodoxiei” (reeditate de Ed. Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 2003).
12. Sf. Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt catehetic*, trad. de T. Cristescu și N. Barbu, București, 1947 (ediția a II-a – 1998, Ed. Sofia).
13. Sf. Simeon Noul Teolog, *Cateheze. Scrieri II*, trad. diac. Ioan Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1999.

Omiletică

1. Belu, pr. Dumitru, *Predica prin exemplul personal*, Biserica Ortodoxă Română, nr. 5, 1954.
2. Belu, pr. Dumitru, *Vechiul Testament ca izvor omiletic*, Mitropolia Ardealului, nr. 5-8, 1957.
3. Belu, pr. Dumitru, *Sfinții părinți ca izvor omiletic*, Mitropolia Ardealului, nr. 11-12, 1959.
4. Cireșeanu, Badea, *Omiletica*, curs litografiat, București, 1904.
5. Cristescu, pr. Grigorie, *Predică și cateheză*, Sibiu, 1929.
6. Gordon, pr. Vasile, *Bibliografia omiletică în sprijinul redactării și prezentării predicii*, Biserica Ortodoxă Română, nr. 1-6, 1996.
7. Gordon, pr. Vasile, *Factori ai reușitei predicii: noțiuni de limbaj, stil, gestică, material ilustrativ etc.*, în *Revista Studii Teologice*, nr. 3-4, 1998.
8. Gordon, pr. Vasile, *Introducere în Omiletică* (Elemente pentru cursul anului IV), Ed. Universității București, 2001.
9. Gordon, pr. Vasile, *Necesitatea actualizării predicii sub aspect misionar*, BOR, nr. 7-8/ 1986;
10. Gordon, pr. Vasile, *Omiletica practică: privire de ansamblu asupra genurilor propovăduirii*, Almanahul Episcopiei Buzăului, nr. 17-18, 1999.
11. Gordon, pr. Vasile, *Repere importante ale predicii în Biserica noastră, de la început până în secolul al XX-lea. Studiu prin exemplificări*, Biserica Ortodoxă Română, nr. 1-6, 2001.
12. Ivan, pr. dr. Ilie, *Omiletica Ortodoxă. Repere teoretice, metodice și practice*, Ed. Episcopiei Argeșului și Muscelului, 1999.
13. Mihoc, pr. Vasile, *Propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu în Biserica Ortodoxă*, în *Revista Ortodoxia*, nr. 4, 1972.
14. Șebu, pr. Sebastian, *Forma și conținutul predicii creștine în primele trei veacuri*, în *Revista Studii Teologice*, nr. 3-4, 1967.
15. Zarea, Anatolie, *Predica și ascultătorii ei*, în *Revista Studii Teologice*, nr. 5-6, 1966.